అంతా ఇంతే...

నాయుడు గారికి ఎన్నడూ లేనిది కొడుకు సుబ్బారావుమీద మొదటి సారిగా కోపం వచ్చింది. కొడుకు ఏమైపోతాడో అన్న భయం మొదలైంది. ఆయనలో ఈ భావాలన్నీ కలగటానికి కారణం, సుబ్బారావు స్నేహితుడు ఆచారి అందించిన సమాచారం –

మొదటినించీ గూడా నాయుడుగారు కొడుకుని చాలా గారాబంగా పెంచుకుంటూవచ్చారు. ఎప్పుడు పల్లెత్తు మాటనలేదు. చదువు విషయంలో గూడా. సుబ్బారావు ఒకో క్లాసులో రెండు మూడేళ్ళు తీరుబడిగా కూర్చుండి పోయినా, ఏమనకపోగా చాలా సహనంగా చదివించుకుంటూ వచ్చారు కొడుకు కాలేజీలో చేరగానే నడిచెడితే ఎక్కడ అరిగిపోతాడో అని చిన్న సైజు కారు కొనిచ్చారు. ఆ కారులో ఆయిలు నింపటానికి అతగాడి జేబులు ఎప్పటికప్పుడు నింపుతూనే వచ్చారు. ఇదంతా ఎందుకు చేసారంటే, ఏదో కొడుకు చదువుకుని, వాడు బాగుపడి, తననిగూడా బాగు చేస్తాడని ఆశించి...అంతేగాని ఇలా తగులడతాడని తెలిస్తే అసలు చదివించేవారా ? ఇంత డబ్బు అతగాడి మీద ఖర్చుపెట్టేవారా ?

ఇంతకీ నాయుడుగార్కి అంతగా కోపం తెప్పించిన విషయం, ఆచారి అందించిన సమాచారం ఏమంటే—

మామూలుగా, ఆచారి సుబ్బారావు కోసం అతడు లేని సమయంలో రావటంతో నాయుడుగారు అతడ్ని కూర్చోపెట్టి మెల్లిగా కబుర్లలోకి దింపి, చదువు లెట్టావున్నాయని అతి మామూలుగా అడిగాడు.

ఆచారి ఆ ప్రశ్నకు జావాబివ్వకపోయినా, మాట్లాడకుండా వూరుకుండి

పోతే బాగుండేది. కాని ఆచారి అలా పూరుకోక అసలు విషయం ప్రక్కన పెట్టి ఇంకో విషయం కదిసి నాయుడుగారి ఆందోళనకి పరోక్షంగా కారకు డయ్యాడు.

"మీవాడి సంగతి మీకు తెలీదులావుంది. కాలేజీలో వాడికి ఎంత పేరు! అమ్మాయి లందరికీ వీడు ఆదర్శ పురుషుడండి!" గొప్పగా పేలాడు.

అసలు ఆచారి ఎవర్ని గురించి మాట్లాడుతున్నాడో అర్థం కాక "ఎవరు మా వాడా? ఎందుకని" ప్రశ్నించాడు.

"అవునండి సుబ్బారావే! మొన్నీ మధ్య 'వరకట్న నిషేధం' అన్న విషయంపై గంటసేపు ఏకబిగిన మాట్లాడేసి, మోచేతి ప్రమాణంగల కప్పు గెల్చాడు; మీకు తెలీదులావుంది" తనే గెల్చినంత సంతోషంగా చెప్పాడు.

అప్పుడే నాయుడుగారి ఆందోళనకి అంకురం పడ్డది. అందుకే "వూ! (ఏడవలేక పోయాడు!)" మూలిగారు.

నాయుడుగారి 'వూ' లోంచి వూపిరి తీసుకుని ఆచారి మళ్ళీ, "అంటే మీకు ఇదిగూడా తెలీదా!" అడిగాడు.

"ఇంకేమిటి?" మళ్ళీ ఏం వినాల్సివుంటుందోనన్న బాధతో అడిగారు.

ఆడపిల్లలు వివాహానికి పూర్వం... సోషల్‌గా వుండొచ్చునా-కూడదా? అన్న విషయంపై ఆరు పేజీలు వ్రాయమని వ్యాస రచన పోటీ పెడితే, మనవాడు అరవై పేజీలు ఏకి పారేశాడు."

"ఎవరిని?"

"ఎవర్నేవిటండి — సాంప్రదాయాన్ని, ఆచారాలని, పెద్ద వాళ్ళ సంఘాన్ని, ఈనాటి వివాహ వ్యవస్థని."

"అంటే మావాడు ఇంకో మోచెయ్యి సైజు కప్పు గెల్చాడన్నమాట (పిడిట్టాతగులడి పోతున్నాడేం?)"

"ఈసారి కప్పివ్వ లేదనుకోండి— ఓ సర్టిఫికేట్ ఇచ్చారు. అప్పటి

నించి ఆడపిల్ల పాలిటి దేముడై కూర్చున్నాడు సుబ్బారావు."

కూర్చుంటాడు — ఎందుకు కూర్చోడు? చదువుకి పంగనామాలెట్టేసి వెధవ్వేషాలూ వీడూనూ" ప్రకాశంగానే అక్కసుని వెళ్ళబోసుకున్నారు.

మారిన వాతావరణాన్ని గమనించిన ఆచారి మెల్లిగా తప్పుకున్నాడు.

నాయుడుగారు బాధపడి పోతున్నది సుబ్బారావు చదువుకి పంగనామా లెడుతున్నాడని కాదు. అతడిలో వచ్చిన, వస్తున్న మార్పుల గురించి, "వరకట్నం కూడదని వాదించాడట, దానికి ఆ కాలేజీ వెధవలు పొంగిపోయి కప్పిచ్చారుట. రేపు నిజంగా వాడు కట్నం తీసుకోనంటే తన గతేంకావాలి? వీడిని నమ్ముకుని వచ్చే సంవత్సరం రెడ్డి ప్రారంభించబోయే వ్యాపారంలో తాను గూడా భాగం కలుస్తానని మాటిచ్చాడే? తన మాటేం కాను?" అప్పటి నించి ఆయన కొడుకు గురించి వాకబు చేయటం మొదలెట్టారు. ఈ ఆందోళ నని, బాధని ఒక్కరూ భరించలేక, ఒకరోజు భార్య సావిత్రమ్మతో—

"వీడికి పెళ్ళి చేసేస్తే పోతుందేమో?" అన్నారు.

"వాడి పెళ్ళికి అప్పుడేం తొందరండి - చదువు కానీండి" అన్న భార్య వంక మింగేలా చూసేస్తూ,

"మనవాడి చదువు అయిపోవటం అంటూ లేదు. అలా చదివేస్తూనే వుంటాడు ఎన్నేళ్ళయినా. అయినా వీడేం చదివి దేశాన్నేలాలా? మంచి పిల్లని చూసి పెళ్ళిచేస్తే కాస్త ఇంటిపట్టునన్నా పడివుంటాడు."

భర్త ఉగ్రరూపం చూసి భయపడి ఆవిడ "సరే మీ ఇష్టం" అంటూ పచ్చ జెండా ఊపింది.

అప్పటినుంచి నాయుడు గారు సంబంధాలు చూట్టం మొదలెట్టారు. (సుబ్బారావుకి తెలీకుండానే)

ఇంకోరోజు ఆయన బ్యాంకులో పన్చ్చుకుని బయట కొస్తుంటే ఆచారి కంగారుగా వెడుతూ కనిపించాడు. అతగాడిని చూసి ఏం ఆశ్చర్యపోలేదుగాని

అతడి చేతిలో వున్న వస్తువుని చూసిం తర్వాత మనస్సు పరిపరివిధాల పోయింది. అందుకే వెంటనే,

"ఏమిటోయ్, అప్పుడే పెళ్ళికి కావల్సినవన్నీ ఏర్పాటుచేసు కుంటున్నావా!" అని అడిగారు అతడి చేతిలోని పెళ్లిపీటని చూస్తూ.

"అబ్బే నాదికాదుసార్..." చూడకూడని వ్యక్తిని చూసినట్లుగా బాధ పడుతూ అన్నాడు.

"ఏవిటి, హడావుడి?" రెట్టించి మళ్లీ అడిగారు కాబట్టి తప్పక ఆచారి మెల్లిగా "మనవాడు-అదే సుబ్బారావండి ఆ ఇవాళ పెళ్లి చేయిస్తున్నాడండి" పెళ్లి కబురు చల్లగా చెప్పాడు.

"ఎవరికి? నీకా?" గుండె నిండా గాలి పీల్చుకుంటూ అడిగారు.

"అబ్బె నాక్కాదండి - మా కాలేజీలో ఇద్దరు ప్రేమించుకున్నారండి. పెళ్లి చేసుకోవాలనుకున్నారు కాని పెద్దలు అంగీకరించలేదు-అంటే వేర్వేరు కులాల వాళ్లు లెండి-చివరికి మన సుబ్బారావు నడుం కట్టి, కానీ కట్నంగానీ, ఖర్చుగానీ లేకుండా గుళ్లో పెళ్లి చేయిస్తున్నాడు. అదీ విషయం. వస్తానండి ముహూర్తం వేళవుతోంది" అంటూ ముందుకి పోబోయి ఆగి మళ్లీ "సార్ నే చెప్పానని చెప్పకండి - గొప్ప రిస్క్‌లో పడతా" అని చకచకా వెళ్లి పోయాడు.

నాయుడుగారు చాలాసేపు అలాగే నిలుచుండిపోయారు. 'లాభం లేదు, వీడు పూర్తిగా కొరకరాని కొయ్యలాగా అయిపోతున్నాడు. ఇంకాలస్యంచేస్తే తన మాటే వినకపోవచ్చు' అనుకుంటూ ఇంటిదారి పట్టారు.

ఆ రోజునించి బుర్రలోవున్న అన్ని విషయాల్ని ప్రక్కకునెట్టి కేవలం కుమారరత్నం గూర్చే ఆలోచించటం మొదలెట్టారు.

నాయుడుగారికి రాజకీయ పరిజ్ఞానం చాలా వుంది. ఎన్నో రాజకీయ తుఫాన్లని చూశారు. పెద్ద మేధావులనబడే వాళ్ళని పిల్లిగింతలు కొట్టించేశారు.

ప్రజల అదృష్టం కొద్ది కాస్తలో తప్పిందిగాని లేకపోతే మంత్రి అవటానికి పూర్తి అర్హతలున్నవారు. కాని అంత విజ్ఞానం, అనుభవం వున్నా కొడుకు సైకాలజీ ఏమిటో అర్థం చేసుకోలేకుండా వున్నారు. అందుకే ఆయనలో ఆయనే మధనపడసాగారు.

ఒకనాటి సాయంకాలం తిరిగి తిరిగి నాయుడు గారు ఇంటికి చేరుకునే సరికి, సుబ్బారావు ఎవరితోనో ఆవేశంగా మాట్లాడుతున్నాడు. ఆయన సద్దు చేయకుండా అలాగే ప్రక్కనవున్న కుర్చీలో కూర్చుని ఆలకించసాగారు.

"......ఒరే ఫూల్ మనం ఈ పెద్దవాళ్ళ 'ట్రాప్'లో పడకూడదురా! ఈ సంఘంలో ఆడదాని పరిస్థితి మెరుగుపడాలంటే దానికి మనలాంటి యువకులే నడుం కట్టాలి. ఈ వరకట్నం అన్నది ఒక జాడ్యంలాంటిది. తరతరాలుగా వస్తున్న ఒక పెద్ద అంటురోగం. కట్నం తీసుకుంటున్నావంటే నిన్ను నీవు అమ్ముకుంటున్నావన్న మాట? ఇన్ని తెల్సి, యిన్నాళ్లుగా నా స్నేహం చేసి, చివరికి మా నాన్న కట్నం తీసుకుంటున్నాడని అంటావా! సిగ్గులేదూ ఆ మాటనడానికి?" ఆవేశంగా చెప్పుకుపోతున్న సుబ్బారావు ఉపన్యాసం విని నాయుడుగారు యింకో సందర్భంలో అయితే చప్పట్లు కొట్టేవారేమో గాని, ప్రస్తుతం మొఖానికి పట్టిన చెమటను కర్చీఫ్‌తో తుడిచి, వారి సంభాషణ వింటూ అలాగే కూర్చుండిపోయారు.

లోపల ఆచారి మెల్లిగా "అది కాదురా, నా పెళ్ళిచేసి, నా కట్నంతో నా చెల్లెలు పెళ్ళి చెయ్యాలట" సంజాయిషీ యిస్తున్నట్లుగా అంటున్నాడు.

"ఇలాగే ప్రతివాళ్లు అనుకుంటే, మనం బాగుపడేదెప్పుడు? మనం ఆశించిన మార్పెలా వస్తుంది...? ఆల్ రైట్, నువు కట్నం లేకుండా పెళ్ళి చేసుకో! నీ చెల్లెలికి వరకట్నం అడక్కుండా ఎవ్వరూ రాకపోతే, నే చేసుకుంటా, సరేనా?...ఇంకో విషయం. నువు కులాంతర వివాహం చేసుకుంటావని ఆశించాను. ఆల్ రైట్...గో ఎ హెడ్...విష్ యూ ఆల్ ది బెస్టు..."

ఇక వారు బయటకొస్తారన్న అనుమానం కల్గి, వారి కంటపడటం ఇష్టం లేక నాయుడుగారు ప్రక్క గదిలోకి తప్పుకున్నారు.

అలాగే కుర్చీలో కూర్చుండి ఆలోచనల్లో మునిగిపోయారు.

అసలు వీడు వల్లిస్తున్న ఆదర్శాలన్నీ ఆచరిస్తాడా? లేక తనలాగ చెప్పటం వరకేనా? అది రూఢిగా తెల్సుకోవాలి. ఒకవేళ చెప్పినవన్నీ తు.చ. తప్ప కుండా ఆచరిస్తానంటే తన పరిస్థితేమిటి? వాడిమీద కట్నం ఆశించకపోవటం వల్ల తనకెంత నష్టం? కట్నం మాట దేవుడెరుగు, మరో కులం అమ్మాయిని చేసుకుంటానంటే, తన కర్తవ్యం ఏమిటి? వాడితో ఘర్షణ పడటమా? లేక వాడి మార్గాన పోవటమా? ఘర్షణ పడటం వల్ల పెద్ద ఉపయోగం వుండక పోవచ్చు - గుళ్లో పెళ్ళిళ్ళు చేయించినవాడు, తన పెళ్ళి చేసుకోలేడా? మరేం చెయ్యాలి? - ఏం లేదు - ఏ మాత్రం ఆలస్యం చెయ్యకుండా వాడిని పిల్చి "నీకో సంబంధం చూశాను, మూడులక్షలు కట్నం. మనవాళ్ళే-నువ్వుకూడా చూసి సరే అంటే" అనాలి అపుడు వాడు నేను కానీ కట్నం తీసుకోను-సరిగదా ఇంకో అమ్మాయిని ప్రేమించాను, అంటాడు. ఆ సమయంలో మంచిగా బేరానికి దిగాలి..."

సావిత్రమ్మగారు గదిలో కొచ్చి లైటేసేదాకా అలా ఆలోచిస్తూనే వున్నారు.

నాయుడుగారికి ఒక నిర్ణయం తీసుకున్నాక దాన్ని వెంటనే అమలు పర్చటం అలవాటు - అందుకే,

"అబ్బాయి నోసారి పిల్చుకురా" అన్న ఆర్డరు జారీచేసి, ఆవిడటు వెళ్ళ గానే, లేచి మంచంమీద పడుకుని, 'మూడ్స్‌లో' కొచ్చి కొడుకు కోసం ఎదురు చూస్తున్నారు.

సుబ్బారావు మెల్లిగా తల్లి వెనకగా వచ్చి, తండ్రి సంజ్ఞ ప్రకారం ప్రక్కనే వున్న కుర్చీలో కూర్చున్నాడు.

సావిత్రమ్మగారికి అంతా వింతగాను, ఆశ్చర్యంగానూ వుంది.

నాయుడు గారు మెల్లిగా లేని ఓపికని తెచ్చుకుంటున్నట్లుగా ఫీలింగ్ పెట్టి "నీతో ఒక ముఖ్యమైన విషయం మాట్లాడాలని పిలిపించారా" అన్నారు.

"చెప్పండి."

"ఏం లేదు-నా ఆరోగ్యం పూర్తిగా దెబ్బతింది. మీ కెవరికి చెప్పలేదు గాని, గుండె మహా బలహీనంగా కొట్టుకుంటోంది (అబద్ధం!). ఏవేళటప్పుడు ఏంజరుగుతుందోనన్న బెంగే నన్ను రోజురోజుకి తినేస్తోంది (మళ్ళీ అబద్ధం!) అందుకే నేనుండగానే పెళ్ళిచేసి ఆముచ్చట కళ్ళారా చూడాలని ఆశగా వుందిరా!" మాట్లాడటం ఆపి భార్యా పుత్రుల వంక చూసారు.

వాళ్ళ దగ్గరనించి ఎటువంటి రియాక్షన్ లేకపోవటంతో మళ్ళీ అందు కున్నారు. "నా మాటని కాదనవన్న ధైర్యం వుంది బాబూ. అదే ధైర్యంతో ఓ సంబంధంగూడా చూసాను. లక్షణమైన పిల్ల, లక్షణమైన సంసారం, లక్షల కట్నం...నువు కూడా చూసి సరే అంటే ముహూర్తం పెట్టిద్దాం."

సావిత్రమ్మగారు కంగారుగా, "నాతో మాట మాత్రమైనా అనలేదే?" అంది.

భార్యవంక మింగేసేలా చూసి, మళ్ళీ కొడుకుతో, "చెప్పు నాయనా, నీ అభిరుచులేమైనా వుంటే చెప్పేయ్" అన్నారు గారాబంగా. సుబ్బారావు మెల్లిగా, "నాన్నా, నాకు కొన్ని ఆదర్శాలున్నాయి. ఆదర్శవంతంగానే వివాహం చేసుకోవాలనుకున్నాను. కాని...మీరు కనబరుస్తున్న ప్రేమ ఆప్యాయతల ముందు తలొంచక తప్పటం లేదల్లే కనిపిస్తోంది. అయినా చూస్తుచూస్తూ నేను నమ్మినసత్యాలు, వల్లించిన ఆదర్శాలనీ వదిలెయ్య లేను. అందుకే ఓ నిర్ణయానికొచ్చాను" అని తండ్రివైపు చూసాడు.

నాయుడుగారికి నిజంగానే గుండె బలహీనమై పోయినట్లుగా అనిపించింది.

మెల్లిగా "చెప్పు నాయనా నీ నిర్ణయం ఏమిటో" అన్నారు.

సుబ్బారావు మళ్ళీ అన్నాడు "ఏంలేదు, నేనెటూ నిర్ణయించలేక పోతున్నాను. అందుకే రెండుకాగితాలుమీద, రెండు పద్ధతులు వ్రాసి, అంటే ఒక కాగితంపై 'నాన్నమాట నేను వినాలి' అని, రెండో కాగితంపై 'నామాట నాన్న వినాలి' అని వ్రాసి రెండు కాగితాలు కలిపి లాటరీవేద్దాం. ఏ విధంగావస్తే అలా చేద్దాం. రెండో వాళ్ళు దానికి విరుద్ధంగా ప్రవర్తించ కూడదు."

నాయుడుగారి ఎన్నో ఎన్నికలలో నిలబడ్డారు, గెల్చారు. కాని ఇప్పు డెందుకో భయం వేసింది. అయినా తప్పలేదు. "సరే" అన్నారు.

సుబ్బారావు చకచకా కాగితం చింపి, రెండిటి మీద ఏదో వ్రాసి, చిన్నచిన్న మడతలుగా చుట్టి, రెండింటిని చేతిలో పట్టుకుని తండ్రివంక చూసాడు, 'రెడీ' యేనా అన్నట్టుగా.

తండ్రి తలూపిన మీదట, రెండు కాగితాలని గలగల లాడించి, టేబిలుమీద వేసాడు.

నాయుడుగారు ప్రక్కనేవున్న భార్యని ఒక కాగితం తీసి ఇమ్మన్నారు.

ఆమె అలాగే ఒక కాగితాన్ని తీసి భర్త చేతిలో వుంచింది.

ఆయనకి కాగితాన్ని తీసిచూడాలంటే భయంగావుంది. అయినా తప్పని సరిగా, వణికే చేతుల్తో మెల్లిగా తీసి చదివారు. అక్కడున్నది చదివిం తర్వాత ఆయనకి ఎక్కడలేని బలం, ధైర్యం వచ్చాయి. 'దాంట్లో నాన్న గారి మాట నేను వినాలి' అని వ్రాసుంది

కాగితాన్ని సుబ్బారావు కిచ్చారు.

అతడు దాన్ని చదివి, గంభీరంగా "సరే, మీరే గెల్చారు. ఒప్పందం ప్రకారం, నా పెళ్ళి మీ ఇష్టం ఆ బరువు బాధ్యతలన్నీ మీకే వదిలేస్తు న్నాను. కట్నాలే తీసుకుంటారో—కానుకలే తీసుకుంటారో అంతా మీ

ఇష్టం. నా పనల్లా మీరు చూపించిన అమ్మాయికి తాళి కట్టటం, అంతే!" అని సీరియస్‌గా బయటి కెళ్ళిపోయాడు.

నాయుడుగారికి పిచ్చి ఆనందంగా వుంది. ఈ సమస్య ఇంత త్వరగా, ఇంత లాభసాటిగా పరిష్కారమవుతుందని కల్లోగూడా అనుకోలేరు.

బల్ల మీద రెపరెప లాడుతున్న కాగితాన్ని చేతిలోకి తీసుకుని, "ఈ కాగితం తనకి అసాధ్యం అనుకున్న పెన్నిధిని తిరిగి తెచ్చిపెట్టింది. ఇది తన పాలిటి రక్షరేకు" అనుకుంటూ ప్రక్కనున్న రెండో కాగితాన్ని గూడా చేతిలోకి తీసుకుని "అదే కాగితం వచ్చివుంటె, ఈపాటికి తనీ పరిస్థితిలో వుండేవాడా? కుళ్ళి కుళ్ళి ఏడుస్తూ వుండేవాడు" అనుకుంటూ రెండో కాగితాన్ని మడతల విప్పి ఆసక్తిగా చదివారు.

అంతే!

అందులో వ్రాసివున్న దాన్నిచూసి అలాగే కూర్చుండి పోయారు. నోటమాట రాలేదు.

ఆ కాగితంలో గూడా, "నాన్నగారి మాటనే వినాలి" అని వ్రాసుంది.

కొద్ది సేపటికి తేరుకున్న నాయుడుగారు, కొడుకు తెలివి తేటలన్ని తలుచుకుని మురిసిపోయాడు.

*

(జ్యోతి మాసపత్రిక, 1978)

ఫి ని ష్ ...

"ప్రతి సంవత్సరం నాకు ముందు పెళ్ళిరోజు, తర్వాత పుట్టినరోజు వస్తాయి" అంది భార్య గొప్పగా మొగుడితో...

"అవును మరి... పెళ్ళయ్యాకేగా మనవు బుద్ధి జ్ఞానం వచ్చి మనుషుల మైంది" అన్నాడా భర్తాగ్రేసరుడు తాపీగా...

ం ం ం

"ప్రక్కింటి రాజారావుగారు చూడండి ప్రతివారం పెళ్ళాన్ని సినిమాకి తీసుకెడతారు. ఒక్కసారైనా మీరు తీసుకెళ్ళారా?" నిందాపూర్వకంగా అంది ధనలక్ష్మి.

"నాకూ వెళ్ళాలనే వుంటుంది - కాని ఆవిడ నాతో రాదుగా" అన్నాడు ధనలక్ష్మిపతి.